

Het Peil

Schoner Mooier
Hollandscher IJssel

Uitgave: Projectteam Hollandsche IJssel > postbus 90602 > 2509 LP Den Haag > telefoon: 070 441 64 67 > fax: 070 441 79 96 > e-mail: info@schonermooier.nl > PEILDATUM: 13 OKTOBER 2004

Rivierschoon

Schoner. Dat wordt de Hollandsche IJssel steeds meer. Nu het project in de uitvoeringsfase belandt, worden veel werkzaamheden zichtbaar. En schoonmaken is een hele klus. Alles verloopt volgens de geldende veiligheidsvoorschriften en met vergunningen die nodig zijn om een locatie aan te pakken. In dit nummer de bijzonderheden van saneren.

Zichtbaar vuil

We hebben het allemaal wel eens gezien: een oliefilmje op de Hollandsche IJssel. "We krijgen regelmatig meldingen bij de Zellingwijk en Geitenwei", vertelt Raymond Mangé van het Projectteam Hollandsche IJssel. "We weten dat de zellingen sterk verontreinigd zijn, en dat geldt daar ook voor het grondwater. Soms verspreidt zich dat in de rivier."

Definitie saneren

Het wegnemen van risico's als gevolg van bodemverontreiniging. Het gaat om risico's voor mens, dier en/of plant, of de kans op verspreiding, waardoor milieu, water en de diepere bodem worden verontreinigd.

Saneringstechnieken

De beste werkwijze verschilt per locatie. Een bedrijventerrein zal doorgaans een soberder variant krijgen, wanneer verharding wordt aangebracht. Bij natuurgebieden moet dieper worden gezuiverd. We onderscheiden de volgende opties.

- Multifunctioneel saneren: alles wegscheppen, afvoeren en vervangen door schone grond.
- Functionele variant: maatregelen afstemmen op het toekomstig gebruik, door deels de vervuilde grond af te graven en deels in te pakken, afgedekt met een leeflaag. Volgens de methode IBC: isoleren, beheren en controleren.
- Minimale IBC: de grond afdekken met een scherm en asfaltplak.
- In situ technieken: bodem reinigen door bijvoorbeeld het inbrengen van bacteriën.

In de afgelopen jaren is de visie op saneren veranderd. Mangé: "We bekijken, ook binnen het Project Hollandsche IJssel, eerst het (gewenste) toekomstige gebruik. Pas dan werken we de saneringsmaatregelen uit."

Motivatie

Is saneren nog wel nodig, als de verontreiniging er - zoals in de Zellingwijk - al 20 jaar ligt? Mangé: "De Zellingwijk is zwaar verontreinigd. Als tijdelijke beveiligingsmaatregel neemt een asfaltlaag daar de contactmogelijkheden weg. Maar nog steeds is dat een onwenselijke situatie." Bij de tuintjes aan de IJssellaan vormen kinderen een belangrijke risicogroep, door zogenaamd handmond gedrag. "Nu wonen er misschien niet altijd kinderen, maar dat kan veranderen. En kinderen kunnen minder hebben omdat ze klein zijn." In de IJssellaan wordt de verontreinigde laag, waarin asbestdeeltjes zijn gevonden, afgegraven.

Veiligheid en gezondheid

"Er komt zo verschrompelijk veel kijken bij sanering", licht Raymond Mangé van het Projectteam Hollandsche IJssel toe. "Wij schrijven extra milieukundige begeleiding voor, naast de milieukundige verantwoordelijkheid die een aannemer heeft. Milieuregels dienen in acht te worden genomen, luchtmonsters worden genomen om te controleren of er sprake is van vluchtige stoffen en er is toezicht op wat wordt afgegraven. Veiligheidsvoorschriften voor medewerkers variëren van het dragen van handschoenen en persluchtmaskers tot het gebruik van overdrukcabines. Vooraf vindt overleg plaats met de lokale hulpdiensten. Soms is bij een saneringslocatie scheepvaartbegeleiding noodzakelijk. Dat moet allemaal worden geregeld." En: de vele voorschriften beïnvloeden de prijs. "Veel beperkingen in de uitvoering maken vaak hogere uitvoeringskosten. Een grondwerker met een persluchtmasker op bijvoorbeeld scheep minder weg in een uur dan een grondwerker zonder masker."

Onderzoek

Een risicoscore brengt de humane, ecologische en verspreidingsrisico's in kaart. Theoretische modellen tonen de gevolgen van verontreiniging bij bepaalde concentraties. Urgenties geven de snelheid van handelen aan. Binnen heel Zuid-Holland zijn circa 100.000 bodemsaneringslocaties. Die kunnen niet tegelijk worden aangepakt. "Langs de Hollandsche IJssel zijn alle grote locaties, zoals Schanspolder, Geitenwei en Boele, urgent. Slechts een beperkt aantal zellingen is dat niet", aldus Mangé.

Urgentiecategorieën:

- 1 Binnen 4 jaar saneren. Na onderzoek volgt het afgeven van de beschikking: dit is het moment dat de urgentie ingaat. Een voorwaarde is dat het budget het toelaat. Maar, een kwalificatie in de eerste categorie vraagt wel om snel handelen.
- 2 Binnen 10 jaar saneren. De risico's zijn minder groot en de locatie kan later worden aangepakt.
- 3 Uiterlijk in 2015 moet met de sanering worden begonnen.

Alle locaties binnen het Project Hollandsche IJssel worden uiterlijk in 2010 aangepakt. Waar nog niet kan worden begonnen, maar waar wel kans op verspreiding is, moeten monitoringsprogramma's de mate van verspreiding bijhouden. Eens per jaar worden op een locatie grondwatermonsters genomen, ter toetsing van de theoretische rekenmodellen. "We hebben onze aannames nog niet hoeven bijstellen", vertelt Mangé.

Nazorg

Na het inpakken van de grond zou geen verspreiding meer mogen optreden, maar de locaties blijven eeuwigdurend onder controle. Wanneer het Project Hollandsche IJssel eindigt in 2010, blijft de provincie Zuid-Holland bevoegd gezag voor de bodem. Uit het nazorgfonds verzorgt zij metingen op alle locaties en vervangt zonnig pompen en isolatieschermen.

Schanspolder

Voor deze locatie is een vast bedrag van 18 miljoen euro beschikbaar. Na sanering moet hoogwaardige natuur worden ontwikkeld, door de ligging op de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Positief: de proefsanering heeft uitgewezen dat er verwerkingsmogelijkheden zijn voor het afvalpakket. Er is verschil in prijs tussen de aanbieders, maar de kosten stemmen hoopvol voor een geslaagde herinrichting. Mangé: "We willen graag een oever creëren die langzaam overgaat in land, dat is wenselijk voor dieren en past bij een getijdenrivier. Hoe meer stormmateriaal we weghalen, hoe beter we de kwaliteitsdoelstelling kunnen waarmaken." Na uitwerking van de plannen vindt naar verwachting in 2006 de definitieve sanering en herinrichting plaats.

Heeft u opmerkingen:

Stuur uw reactie naar:
info@schonermooier.nl of
Projectteam Hollandsche IJssel
Antwoordnummer 100
2509 WB Den Haag
(Een postzegel is niet nodig.)

Op de HIJ-ZIT

Hij werkt niet meer, maar is altijd bezig. De 65-jarige Maarten Molenaar zette molen Windlust opnieuw op de kaart, beheert de Oudheidkamer in boerderij Nooit Gedacht en verzorgt het erf en de dieren aldaar.

"Je ruikt, proeft en voelt dat het nog een boerderij is", zegt Molenaar. "Dat gebeurt als het leeft, als er dieren zijn." Niet voor niets werd Nooit Gedacht Boerderij van het Jaar in Zuid-Holland, in de categorie 'herbestemming'. Maar wat het meest opvalt is de molen op Kortenoord. Zeker nu de oplevering nadert. In februari 2005 zijn ook de bijgebouwen af. "Dat is het voordeel van boer geweest zijn: veel werk moet gelijk gebeuren, in het voorjaar groeit het van alle kanten. Daardoor krijg je gedrevenheid. Dat geldt ook voor de molen: je kunt het op z'n beloop laten, maar geeft juist extra gas."

Vroeger tekende hij altijd al landschappen met een horizon en een molen. "Wat wil je, als je Molenaar heet! Het verleden, de aantrekkingskracht van de molen... Voldoende om het vuurtje te laten branden."

De rivier kent Molenaar al zijn hele leven. "Ik ben niet geboren aan de Hollandsche IJssel, heb nooit aan de rivier gewoond. Ons weiland liep tot aan de IJsseldijk. Als je boven op de dijk kwam, ging er een wereld voor je open. Je zag de schepen op de Hollandsche IJssel, het kronkelende en verrassende water, de beleving van die hoge dijk... Het gevoel dat je in de diepe polder eigenlijk onder water zat, was imponerend."

Ook nu nog maakt de rivier indruk: "Op een zomervond wil ik wel eens langs de dijk fietsen en vijf minuten stilstaan. Het waterverkeer is zo boeiend. Dan moet je jezelf dwingen om door te gaan, anders blijf je eindeloos kijken. De rivier is altijd weer anders: met hoog of laag water, als het waait... iets wat leeft, boeit."

Zijn toekomstwens? "Ik wil graag de nostalgie terugbrengen, de liefde voor het gebied. Zo hoop ik dat ooit de steenovens een nieuwe functie krijgen. Ze zijn eigendom van de gemeente, maar nu staat er alleen een hek omheen. Wat enthousiaste particulieren lukt, moet de gemeentelijke overheid toch ook lukken? Daarvoor is ondernemerschap nodig, risico durven nemen. Het zou de trits van Hollandsche IJssel, molen en steenoven versterken. Bestuurders zeggen wel eens: het is een 60-urige werkweek. Dan zeg ik: 30 uur wethouder zijn is genoeg; maak 30 uur wandelen in het Hitlandgebied ook onderdeel."

Maarten Molenaar is boer en oud-wethouder (1989-1996); hij trekt project Windlust en beheert de Oudheidkamer in Nieuwerkerk aan den IJssel.

Hollandsche IJsseldata

5 oktober	oplevering molen Windlust met romp van ijsselsteentjes, gerietdekte kap en wieken
13 en 14 oktober week 43 week 45	artery workshop 'publieke participatie' sanering IJssellaan-tuintjes afgerond tweede fase proefsanering Schanspolder afgerond
8 december	Het Peil 35 verschijnt

Mens en dier

Naast humane risico's spelen ecologische risico's een rol. "Ook dieren kunnen in contact komen met verontreiniging. Ze eten iets op wat schadelijk is voor henzelf of voor de voedselketen."

BRON: HISTORISCHE VERENIGING NIEUWERKERK AAN DEN IJSEL

Zwemwater?

Tot aan de Tweede Wereldoorlog leerden kinderen zwemmen in de Hollandsche IJssel. Hitland had een buitendijks zwembad met verkleedmogelijkheden. Adri den Boer van de Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel vertelt: "De houten accommodatie raakte door storm beschadigd. In 1945 werd binnendijks een brede strook land geïnundeerd en met een onverharde weg was het er zeer verlaten. De IJssel werd genormaliseerd en mogelijk is daarbij de rest opgeruimd. Hoe de vereniging ter ziele ging is onduidelijk." Het duurde nog een paar jaar totdat het zwembad in Rotterdam openging en sommige kinderen hebben daardoor nooit leren zwemmen. Ze werden weggehouden bij het water met de woorden: "Er zit een bullebak in, die kan je grijpen". Toch bleef het water aantrekkelijk: "Ongeorganiseerd zwemmen in de Hollandsche IJssel gebeurde nog tot de jaren '60. Het had met een minstrandje zelfs iets van een natte hangplek", aldus Den Boer. "Als de waterkwaliteit al werd gemeten, wist niemand daarvan." Tegenwoordig wordt de Hollandsche IJssel niet meer geschikt geacht om in te zwemmen als gevolg van het vele scheepvaartverkeer.

Volg het Project Hollandsche IJssel op www.schonermooier.nl